

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæstio 1. Quomodo ostendit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

Quamuis hoc dissimular, de sola fiducia in Deum verba faciens. Quasi illudat & dicat. Tantâ in Deum es fiducia, vt ex omni verbo Dei te viuere posses iactes, perstas in ea sententia, & te præcipit; quia scriptum est. Angelis suis mandauit de te, & in manibus tollent te. Tam poteris in lapsu sustineri ab angelis, quam absque c. b. viuere: Et dura te necessitas cogit, hic manenti famas, & mors; illi ne deprehenso examen, contumelia, cruciatus. Hæc erat futura, nisi Christus Deus fuisset, efficax tentatio, cum enim hominem animum demon aggreditur, facile in partem aliquam trahit.

Periculum
Christo
manente
&
se præci-
pitate in-
tentat.

Demon
scriptura
abutitur.

Ex eadem
scriptura
contraria
conclusio-
nem.

Confiden-
tia per
hæreses
inducta
mores
corrumpit.

§. 3. Mitte te deorsum, inquit, & ecce proice, in hebreo est, animam tuam, sensum Euangelistæ reddidit. Insigne documentum, quomodo occurreretur illis sit, qui scripturâ ad perfidiam, aut scelera abutuntur. Psalmo 9. 11. scriptum est. Quoniam angelus suus mandauit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis, in manibus portabunt te, &c. Ex ea fideles concludunt, in vita nostra, prosperis, aduersisque in Deo sperandam, in eius nos tutela esse. At Satan aliud conficere satagit, in media pericula, in gladios, & ignes illa se præsumptione vnumquemque iactare posse. Pie igitur, pureque scriptura tractanda est; non minora namque praua eius interpretatio, quam ignoratio mala peperit. Nec audiendi hæretici in perniciem suam elogia Dei torquentes, sed ex vera scripturæ intelligentia respondendum est. Hanc confidentiam imitantur hæretici à tentatore mutuati, fatetur hoc ipsum Bullingerus in hunc locum. [Ceterum grauius hac tentatione multum hodie Ecclesiam vexat atque conturbat Satan. Nam antequam illuxisset mundo Euangelium, in Papismo vexauit maiores nostros omnia, nunc ubi hæc per fulgorem euangelii dispulsa est, posteros valde affligit infelicissima hæresis, quam & scripturis firmissime confirmare videtur, hoc ferme modo; si fides habes, filius Dei es, liberatus à peccato, morte & diabolo, fide viues: ergo fidei confusus, non est quod vlla cures bona opera, quibus neque eger Deus, neque tuis vitam æternam concedit. His addit multa euidentia scripturæ loca, quæ vt maxime Dei bonitatem erga nos commendant, quemadmodum & in Psal. 91. fieri videmus. Interea tamen confidentiam non tradunt. Huic tentationi similis est & illa, si electus es prædestinatione Dei æterna, certissime saluaberis, vt ut in hisce terris geras: neque electione nullam vllis imptetris operibus. His subiunguntur testimonia, Ego cognosco oues meas, & has nemo rapiet de manu mea. Non est volentis, neque currentis, sed Dei misericordie. Hisce multis in eam securitatem inducit, vt de sua salute nihil solliciti in vtramque aurem dormiant, si dei que libertate prorsus abutantur, non fideles iam, sed homines prorsus confidentes, tandem & Epicuri de ege porci.]

Hic fructus est noui Euangelii, quod ignorarunt Patres nostri. Par omnino est confidentia eius, qui se de angelorum adiutorio certus ex alto præcipit, & illius, qui iustitiæ, ita Dei, salutis securitatem sceleribus indulget. Imo grauior est fiducia securitatis culpa: Sibi enim non modo ad flagitia animos facit, impunitatis, & certissima persuasione, sed magno etiam impetu alios trahit.

VERSUS 8. 9. 10.

Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde: & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum, & dixit ei, Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me.

Tunc dicit ei Iesus, Vade Satana, scriptum est enim, Dominum Deum tuum adorabis: & illi soli serues.

QVÆSTIO I.

Quomodo ostendit?

§. 1. Difficultatis ratio ex Luca oritur: qui ait omnia ostensa ei in momento temporis, in momento temporis, quare putant vel imaginationi eius impressisse, vel oculis obieisse, vt vno momento cuncta cerneret, nec regna modo, sed gloriam eorum: Caluinus factum esse Dei dispensatione, vt Satan illi oculos stringeret, alii in speculo, alii alio modo factum arbitrantur.

Quod momentum seu ὥρα appellat Euangelista, non opus est de tempore indiuisibili Mathematica ἀκριβὲς ἐπιστάτης & subtilitate accipere, sed morali breuitate, eaque quam maxima. Sic enim latini loqui consueverunt.

Quid enim? concurrunt, hora Momento citamors venit, aut victoria lata.

Omnia regna mundi & plagas, & regna demonstret, Hinc Romanum opes, classes, exercitus, hinc regnum Perficum, Indicum, & quam paucissimis verbis exposuit, breui tempore.

Hæc promittit si cadens adoret, iam palam ad seculus hortatur, vt si faciat, Christum esse non credat: Si renuat, quasi telis suis inuulnerabilem deserat. Cui Dominus iam plane victor responderet: Vade Satana: alia exemplaria, quæ habent; ὁμολογῶ με, post me, incorrectiora sunt, aliunde huc transiit.

QVÆSTIO II.

An illis verbis, Dominum Deum tuum adorabis & illi soli serues, excludatur cultus sanctorum?

§. 1. Deut. 6. 13. Non est particula, μόνω soli, Christus interpretatus est in eum modum, vt perspicua esset refutatio. Hinc omnes, vt Caluinus l. 1. c. 12. §. 3. inquit. Et quum Christus Satana in sulcum repellit hoc clypeo, scriptum esse Dominum Deum tuum adorabis, non veniebat nominatim in mentem latrâ, Satan enim non nisi ὁ ἐναντίον σου exiγέται.

Beza non nisi duplicem cultum agnoscit, civilem, Cultus sanctorum & religiosum, neutrum conuenire sanctis.

Res quidem clara est, & rem facile verba sequentur. Honor, cultus, adoratio, alia religiosa est, vni soli Deo, primo omnium principio, omnium fini vltimo conueniens, nulli creaturæ, quantum vis insigni, conueniens. Is honor si cuiusque deferatur alteri, scilicet idololatriæ est: non damnatione modo, sed etiam morte temporaria plectendum. Alius honor, cultus, adoratio, est civilis, quæ viro forti, bene merito, patri, patri, trono, senatori, consuli, principi regi deferatur, ob ciuilem aliquam, & in rebus humanis eminentiam. Et hæc nunc quidem in re inter nos cõuenit. Nos vero aliud genus honoris, cultus, adorationis agnoscimus, ab utroque diuersum. Cum creaturam quampiam colimus, adoramus, honoramus non ob ciuilem aliquam excellentiam, sed ob gratias, & dona supernaturalia. Sicut enim in sanctis frequenter prophetas, & viros sanctos magno honore re prosequimur, ob magnas Dei dotes, quas in illis recidere videmus. Honor ille diuinus non est, deferatur enim vt creaturis, vt seruis Dei. Ciuilis non est; non enim in illo spectatur dignitas politica, sed spiritalis. Itaque si angelus alicui loquatur, honorare illum licebit, nec tamen honor est ciuilis, Dei vnius honorem λατρείαν vocamus, vt Aug. in Epist. ad Rom. aliū vero Sanctis tribui solitum δαδναι, & interdū eius partem εὐεργεσιαν; non quod nō & λατρείαν creaturis dicamus, & δαδναι Deo; sed quod ea sit in Ecclesia cõsue-

tudo